
Pedofilija i Crkva

Način na koji mediji u posljednje vrijeme prezentiraju probleme vezane uz pedofiliju u Crkvi čini se odrazom suvremene kulture obilježene nepovjerenjem prema drugome, što se može prepoznati na svim razinama društvenih odnosa, kako političkih, tako i gospodarskih i obiteljskih. U svijetu narcisoidne brige za sebe i svoje, drugi i drugačiji nije obogaćenje za cjelokupnost odnosa, već neprijatelj pred kojim se zauzima obrambeni stav i kojemu se prije no što iznese svoje mišljenje oduzima svaki kredibilitet. Medijski prostor sve više postaje mjesto bespoštedne borbe u afirmaciji vlastitih ideja i interesa, a skandal postaje oružje kojim se drugog želi diskvalificirati iz javnog života. U takvim odnosima dijalog, kao istinski ljudski napor izgrađivanja zajedničkog životnog prostora, u kojem se drugi poštuje i vrjednuje u svoj svojoj različitosti, predstavlja tek romantični pokušaj skupina ili pojedinaca, često okarakteriziran kao naivnost i nezrelost u promišljanju stvarnosti.

Podaci koji govore kako problem pedofilije nije prisutan isključivo u Katoličkoj crkvi, i kako je pedofilija puno više problem prisutan u obitelji, kao da nikoga posebno ne uzbuđuje. U Njemačkoj se tako drži da dnevno ima čak oko 550 slučajeva pedofilije ili oko 200.000 slučajeva godišnje, dok podaci iz Sjedinjenih Država s kraja prošlog stoljeća govore o 500.000 slučajeva godišnje (Schiffer et al., *Journal of Psychiatric Research* 41 (2007., 753-762). Osim toga, drži se da je pedofilija prisutna i u drugim vjerskim zajednicama, čak više nego u Katoličkoj crkvi, no čini se da je medijima ta činjenica manje zanimljiva. Iz svega se daje zaključiti kako tema pedofilije nije motivirana brigom za žrtve, nego nastojanjem da se napadne Crkva u onoj točki koju ona smatra temeljnom za ostvarivanje svoje zadaće.

S druge strane, način prezentiranja tog problema ne bi trebao biti izgovor za njegovo nepriznavanje kao i nepriznavanje vlastite odgovornosti za njegovo postojanje unutar Crkve, to više što svećenik prolazi nemalu formaciju i što je riječ o službi koja se poziva na vrlo visoka moralna načela. To što je problem pedofilije prisutan puno

više izvan Crkve nije isprika da se ne čini ništa u pogledu prevencije i izbjegavanja mogućih većih zala. Ako se poremećaj pedofilije ne prepozna i ne individualizira, ostat će opasnost da se njegova prisutnost poput sjene nadvije nad cjelokupnim svećenstvom, pa da ono, zbog manjeg broja bolesnih pojedinaca, zadobije etiketu populacije kojoj nikako ne treba vjerovati, a samim time ni instituciji koju predstavljaju. Cjelokupna medijska konstrukcija ipak se temelji na stvarnim slučajevima, pa iako ih je neupitno manje no što se želi stvoriti dojam, oni su prisutni i potrebno je učiniti sve kako bi se u budućnosti spriječili.

Prema Međunarodnoj klasifikaciji bolesti koju je objavila Svjetska zdravstvena organizacija, pedofilija je poremećaj seksualne sklonosti, tj. seksualna sklonost prema djeci, obično prepubertetske ili rane pubertetske dobi (MKB-10), dok je prema Dijagnostičko-statističkom priručniku za duševne poremećaje, Američke psihijatrijske udruge, riječ o seksualnom poremećaju i poremećaju spolnog identiteta. Obilježje pedofilije je seksualna uzbuđenost prouzročena fantaziranjem ili stvarnim seksualnim aktivnostima s djecom koja se nalaze u prepubertetskom razdoblju, dakle s djecom koja su mlađa od 13 godina (DSM IV -TR).

Važno je napomenuti da oni koji pate od nekog poremećaja seksualnih sklonosti najčešće pate od nekoliko različitih seksualnih nastranosti, kao što su mazohizam, sadizam, voajerizam, fetišizam, itd., i da je 50 posto tih osoba razvilo te poremećaje prije 18. godine života (Judith V. Becker i Bradley R. Johnson, *Sexual and gender identity disorders*, u Robert Hales i Stuart Yudofsky, *Tekst book of clinical psychiatry*, American Psychiatric Publishing, Washington, 2003, 743-764).

Iz ovog letimičnog prikaza pedofilije može se razumjeti da je pedofil osoba koja nije u stanju integrirati svoj vlastiti spolni identitet u cjelinu ličnosti, te svoju spolnost ponajprije doživljava u odnosima prema slabijima i psihološki nesazrelim osobama, što iznimno narušava njegovu sposobnost ulaženja u odnose s odraslom populacijom. Ako se pri tome uzme u obzir da su pedofili često osobe koje su u svojoj djetinjoj dobi i sami doživjeli napastovanje od strane odraslih, a podaci variraju između 45 i 80 posto, onda sve upućuje na zaključak da su te osobe ostale emotivno zarobljene na dječjoj razini i da jednom proživljena trauma kao posljedicu ima njezino ponavljanje, ovaj put u ulozi agresora, kao pokušaj oslobađanja od proživljene patnje.

Osim ranih iskustava seksualnog iskorištavanja, kod pedofila su otkrivene i značajne neurološke promjene u predjelu korteksa i u strukturama ispod korteksa za vrijeme seksualnog uzbuđenja, koje su odgovorne za specifično ljudske aktivnosti. Kako su ti predjeli

kod zdravih osoba upleteni u autonomni dio živčanog sustava pri seksualnom uzbuđenju, to se nedostatak seksualnog zanimanja prema odraslima povezuje s biološkim abnormalnostima, što upućuje na ozbiljnost problema, koji se ne može tako jednostavno riješiti (Walter *et al.*, *Biological Psychiatry*, 2007,62, 698-701).

Ne ulazeći dublje u razjašnjenje svih psiholoških mehanizama i čimbenika koji dovode do nastanka ovog poremećaja, možemo postaviti pitanje o njegovoj prisutnosti u Crkvi, odnosno pitanje otkuda pedofili među svećenicima.

Obraćajući se katolicima u Irskoj, papa Benedikt XVI. izdvaja neke čimbenike koji su doveli do prisutnosti pedofilije i zlostavljanja od strane klerika u Crkvi, kao što su neadekvatna procedura određivanja prikladnosti kandidata za svećeništvo i za redovnički život, zatim nedostatna ljudska, moralna, intelektualna i duhovna formacija u bogoslovijama i novicijatima, te favoriziranje klera i neumjesna briga za dobar glas Crkve i izbjegavanje skandala (br. 4).

Ima i onih koji se, poput bečkog kardinala Schönborna, pitaju u kojoj mjeri celibat može biti povezan s pojavom pedofilije. Zajedničko im je što se oba dotiču pitanja odnosa spram vlastite seksualnosti, i što celibat, ako je motiviran bijegom, može za osobu predstavljati prihvatljivo mjesto življenja neriješenog problematičnog odnosa s vlastitim seksualnošću, a time i problematičnog odnosa s vlastitim identitetom i međuljudskim odnosima koji iz njega proizlaze.

Iz prethodno navedenih dijagnostičkih kriterija jasno je da je pedofilija psihički poremećaj i da kao takav nema izravne uzročno-posljedične veze s celibatom kao slobodnim izborom služenja Bogu na način propisan od Crkve, gdje je jasno definirani spolni identitet, prepoznat i prihvaćen u izražavanju, njegov neophodan preduvjet (*Smjernice za korištenje psihološke struke u primanju i odgoju svećeničkih kandidata*, br. 2). Ono pak o čemu treba promišljati, jest eventualni izbor svećeničkog poziva od strane onih koji su potencijalno bolesne osobe.

U tom smjeru idu i promišljanja onih koji, poput berlinskog kardinala Sterzinskog, imaju dojam da kandidati za svećeništvo pokazuju sve veću nezrelost na području spolnosti i emotivnosti. Je li celibat mjesto bijega za osobu koja se ne može nositi s vlastitom spolnošću i ostvarivati duboke međuljudske odnose koji uključuju i spolnost, ili je riječ o opće prisutnoj tendenciji produljene adolescencije, prisutne u Zapadnoj kulturi u sve većem broju, ostaje pitanje za daljnja promišljanja i ispitivanja.

Teško je na to pitanje dati precizan odgovor, a ne uzeti u obzir različite čimbenike koji mogu dovesti do nastajanja ovog poremećaja. Svakako, ono na što bi trebalo obratiti veću pozornost, jest pitanje

spolnosti i emotivne zrelosti onih koji se opredjeljuju za svećenički poziv. Potiskivanje i zanemarivanje ovog pitanja može omogućiti pojavu različitih devijacija, gdje se spolnost pomiče od uznemirujućih prema neutralnim objektima, kao što su premještanje zanimanja od odraslih prema djeci, prema anđelima, malom Isusu, itd., koji tada postaju prepuni afektivnog naboja i prijete normalnom funkcioniranju osobe (Andreoli, *Prete*, Edizioni Piemme, Milano, 2009.).

Nažalost, Crkva je pitanje spolnosti i područje emocija dugo vremena prepuštala "milosti Božjoj", nadajući se da će ona biti dovoljna pokriti naravne nedostatke kod onih koji su se opredijelili za svećeništvo, odnosno za celibat. Područje ljudske spolnosti bilo je, a dobrim dijelom to je i danas, tema o kojoj se radije šutjelo negoli otvoreno razgovaralo (Cencini, *Verginità e celibato oggi*, EDB, Bologna, 2005.). Time se i briga za osobu i nastojanje oko izgradnje zdravih međuljudskih odnosa, kao prepoznatljivog znaka kršćana, prešutno premjestila u sferu onoga što će se samo po sebi riješiti, dok se sva snaga ulagala u očuvanje unutarnje organizacije.

Iz svih ovih događaja trebale bi se izvući pouke koje se ne tiču isključivo pitanja spolnosti i emotivnosti. Prije svega je to način odnošenja Crkve prema različitim problemima koji se pojavljuju u njezinom povijesnom hodu. Obrambeni mehanizam negiranja, koji je, čini se, bio dominantan u prethodnom razdoblju, ne može više biti prihvatljiv, kao ni zataškavanje bilo kakvog oblika nasilja i nepravde pod krinkom brige za instituciju. Prepoznavanje vlastite grješnosti, kako je to učinio papa Benedikt XVI. za svojega nedavnog posjeta Fatimi, jest put k oslobođenju od varljive samodostatnosti i zatvorenosti u svoj vlastiti svijet. Iz ovog priznanja proizlazi ponizni stav služenja drugima, gdje su na prvome mjestu osobe kojima je počinjeno zlo i nepravda, i kojima treba posvetiti dužnu skrb. Trajno zalaganje svih članova za autentičan i dosljedan život po načelima Evanđelja, jest jedini ispravni način odnošenja Crkve prema samoj sebi i prema svijetu kojemu je poslana.

Ostaje vidjeti koje će sve posljedice biti prisutne u Crkvi i u odnosu Crkve prema svijetu u idućem razdoblju, i na koji će način skandali utjecati na sliku o Bogu i pitanje njegove prisutnosti u svijetu. Bilo bi naivno misliti da će se sve smiriti i vratiti na stanje relativnog mira nekoć prisutno. Od Crkve se često očekuje puno više nego od drugih društvenih institucija, pa su moguća razočaranja puno bolnija i dublja. U vrijeme sve veće fragmentiranosti života, suvremeno društvo ima potrebu za čvrstim i jasnim uporištem, a Crkva, kao znak tijesnog sjedinjenja s Bogom i jedinstva cijelog ljudskog roda, ima u tome važnu i odgovornu zadaću.

Boris Vidović